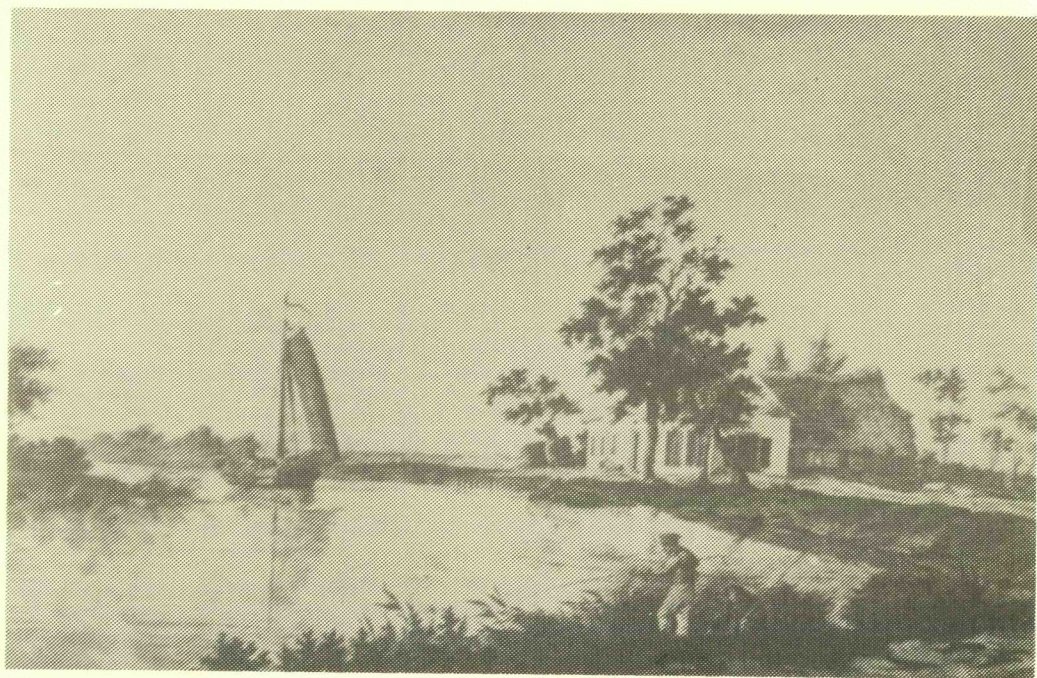

VAN ZOYS TOT SOEST

TIJDSCHRIFT VAN DE „HISTORISCHE VERENIGING SOEST“

7e jaargang nr. 2 herfst 1986

Foto omslag

Het Veerhuis aan de Kleine Melm, gesticht in 1681.

Gravure van rond 1800

foto Prentencabinet

Historische Vereniging Soest
Opgericht 8 mei 1980

Bestuur:

Voorzitter	:	P.J. van Doorn, Schoutenkampweg 113, Soest
Secretaris	:	Mevr. E. Stolwijk, Kruisweg 2, Soest
Penningmeester	:	J.Th. van der Putten, Leeuwerikweg 30, Soest
Overige leden	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
		A.J. van den Dijssel, Lange Brinkweg 11, Soest
		J.E.J. Hilhorst, Plasweg 57a, Soest
		W.C.J.M. Peters, Van Mecklenburglaan 24, Soest
		W. Schimmel, Steenhoffstraat 73, Soest
		G. Staalenhoef, Aalsmeerweg 32 III, Amsterdam
Redactie	:	P.J. van den Breemer, Vosseveldlaan 21, Soest
Vormgeving	:	F. Elsmann, Bachweg 66, Amersfoort

Alle rechten voorbehouden.

Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest.

De contributie bedraagt f 30,- per jaar.

Betaling is mogelijk op:

de postrekening van de penningmeester Historische Vereniging Soest, nummer 54.59.21.8.

dan wel op de bankrekening van de vereniging bij de Rabobank te Soest, rekeningnummer 3599.02.235. (Giro van de bank 212775)

DE BAKKERIJ VAN "VAN BRUMMELEN"

door G. v. Brummelen

Een van de bekendste oude panden van Soest is het huis van bakker van Brummelen in de Kerkebuurt. Een steen in de gevel geeft aan, dat het is gebouwd in 1737.

Sinds 1838 wordt het bewoond door de familie van Brummelen. Met een simpel rekensommetje is dus over een jaar het pand 250 jaar oud en 1988 is dan het gedenkwaardige jaar dat de bakkersfamilie er 150 jaar is gevestigd. De huidige eigenaar, meester-bakker Evert is de 5e generatie van Brummelen die in het pand hebben gewoond, gewerkt en vooral geleefd.

Omdat je historische gegevens zo mogelijk altijd moet baseren op officiële documenten nemen we als begindatum van de familie de trouwakte van de eerste van Brummelen uit de Soester tak. Genealogen weten dat je uit een trouwakte heel wat gegevens kunt halen en daarom is het misschien interessant zo'n akte uit te pluizen.

De eerste alinea van de trouwakte luidt:

"In het Raadhuis binnen de gemeente Soest Provincie Utrecht op heden zondag den vijftiende dag van de maand april dezes jaars achttienhonderd acht en dertig des voormiddags ten halftwaalf uren compareerden voor mij, Gerrit van Steijn van Hensbroek, Burgemeester Ambtenaar van de Burgelijke Stand dezer gemeente, Cornelis Hendrikus van Brummelen, wonende te Rijswijk, provincie Gelderland, meerderjarige zoon van Peter van Brummelen van beroep Winkelier en Adriana Maria van Ingen Echtelieden, mede te Rijswijk voornoemd woonachtig, met Hendrikje Fluyt, jonge dochter oud dertig jaren, van beroep Winkelierster, geboren en wonende te Soest, meerderjarige dochter van Hendrik Fluyt van beroep timmerman en Cornelia van de Graaf, echtelieden, mede te Soest woonachtig." Tot zover de akte.

foto Prentencabinet

Bakkerij „Van Brummelen” in de Kerkebuurt gebouwd 1737

Het Raadhuis waar het huwelijk is voltrokken stond toendertijd ook in de Kerkebuurt. Bij de pomp hoek Kerkstraat Eemstraat.

Een tweede wat opvalt is dat men in die tijd op zondag trouwde zowel voor de wet als in de kerk. Gerrit van Steijn van Hensbroek was de eerste Burgemeester van Soest en het voltrekken van huwelijken behoorde tot de taak van de Burgervader zelve. Denk niet dat hij daarvan overwerkt raakte want er werden maar 3 à 4 huwelijken per jaar gesloten.

Maar wat weten we nu allemaal van de hoofdpersoon, de Bruidegom? Jongeman wonende te Rijswijk, gemeente Maurik in de Betuwe. Hij was van beroep bakker en werkte bij zijn vader in de zaak. Zij hadden namelijk ook nog een brouwerij. Nu moet u zich dat niet zo groot voorstellen maar in die jaren ging bakkerij vaak samen met het brouwen van bier. Een overblijfsel van het brouwproces was een prima rijsmiddel voor brooddeeg. Cornelis wordt, eenmaal getrouwd en Soester inwoner, Kees van de Brouwer

foto Prentencabinet

Gezien vanuit een andere hoek. (Foto ca. 1900).

genoemd. Hendrikje Fluyt, de bruid was volgens de akte winkelierster.

Zij beheerde, zo weten we uit andere bronnen, al verschillende jaren een soort kleine Winkel van Sinkel in de Kerkebuurt. Het komt er dus op neer dat van het moment dat zij met Cees trouwde, brood aan de sortering werd toegevoegd. Cees begon gewoon te bakken en allengs is brood het belangrijkste produkt geworden.

Een laatste interessante vraag is misschien: hoe is het stel aan elkaar gekomen? In 1838 was de grootst haalbare snelheid nog steeds die van paard en wagen en Soest-Rijswijk liggen toch nog ver uiteen. Vermoedelijk is het oude gezegde "van bruiloft komt bruiloft" ook op ons paar van toepassing. De oudste broer van Cees, Hendrik, trouwde vier jaar tevoren met Aaltje Fluyt een nichtje van Hendrikje. Het feest vond plaats in Houten waar zij ook een bakkerijtje begonnen. Wellicht dat bij deze gelegenheid de eerste liefdesvonkjes zijn overgesprongen. Dat Cees werkelijk flink verliefd op zijn Hendrikje was, weten we uit een andere bron. De heer J.M. Bredee, bewoner van Klein Jonkershofstede (Kerkpad) heeft indertijd zijn jeugdmemoires opgeschreven en hierin staat, ik citeer:

"En hoe zou ik den oude Van Brummelen vergeten kunnen, onze bakker in de Kerkebuurt. Wij hebben met Paschen genoten van zijn heerlijke tulbanden en krentenbrood, welke hij met kwistige hand aan ons cadeau gaf. Maar wij jongens konden niet begrijpen wat hem trok zulke verre reizen te maken om zijn meisje te ontmoeten als men nu dit scherp vrouwtje met Aesopus-rug aanschouwde. Deze jongedame woonde toendertijd in Wijk bij Duurstede, naar ik meen. Hij kon haar des Zondags een enkel uur zien, maar dan had hij, de bakkersknecht, den gansche dag te loopen. In de nacht als zijn werk was afgelopen, stapte hij op. Als hij dan 's avonds thuis kwam, moest hij dadelijk weer aan het werk. Zoo'n karwei vonden wij te kras. Maar wij jongens hadden immers geen verstand van liefdeszaken. Hij was een ootmoedig Christen, die in alle eenvoud bad om de bekering van Dominee Bos. Bij deze mensen voelde mijn moeder zich thuis. Zij was in deze kringen een vaste verschijning en een geliefd bezoekerster. Hier werd een oud schrijver gelezen, welk werk dikwijls door mij, jongen van 14 jaar, geschiedde. Er werd gedogmatiseerd, gebeden, gezongen en bij alle verschil van meening was men in broederlijke eengezindheid tezamen." Tot zover de heer Bredee.

Wat fijn dat dit staat ondertekend al is het gegeven niet helemaal juist, want Cees ging niet van Soest naar Wijk bij Duurstede (moet zijn Rijswijk) maar juist andersom. De eerste van Brummelen kwam van Rijswijk naar Soest. Dat is officieel vastgelegd in de trouwakte van 15 april 1838. Over twee jaar horen we er meer van want broer Evert wil een 150 jarig bestaan niet ongemerkt laten passeren.

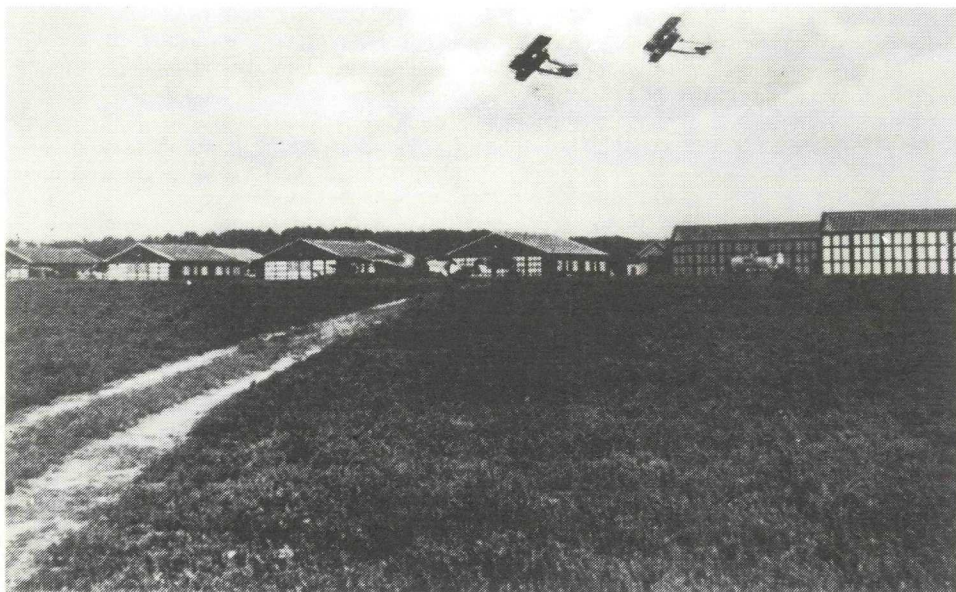
HET VliegVELD SOESTERBERG

door Hans Kraal

Als we die naam lezen dan denkt iedereen meestal eerst aan de vliegbasis zoals die er nu in onze plaats ligt. Een enorme uitgestrektheid met start- en rolbanen, allerlei lichtbakens, radio, radar en de verdere ingewikkelde elektronika, die tegenwoordig bij het luchtverkeer nodig is. Vroeger was Soesterberg gewoon een "vliegveld" naar de meest letterlijke zin des woords. En dat was dan de bakermat van Neerlands vliegerij. De geschiedenis van dit bedrijf op de heide is meermalen verteld, vooral bij jubilea en vliegfeesten, zodat iedere Soester er wel wat van weet, maar wie kan zich het beeld van de oorspronkelijke vliegheide nog voor de geest halen? Ik zie de vooroorlogse toestand nog zo voor me en daar wil ik u dan wat over vertellen.

Het gebruikte vliegterrein was in de jaren dertig en veertig vele malen kleiner van oppervlakte.

De oude Soesterbergsestraat zoals die destijds over het Soester Hoogt liep en dan onderaan rechtdoor de heide overstak en uitkwam op de Rademakerstraat bij het

De hangars voor stalling en bedrijf.

"Zwaantje", dat zal zo ongeveer de toenmalige oostgrens geweest zijn. Vanaf het punt waar nu de Batenburglaan afbuigt van de Montgomeryweg, liep er een verharde weg langs de zuidgrens die verderop overging in een fietspad dat weer een bocht westwaarts maakte op de plaats waar Camp New Amsterdam ligt. Daar had je dan de westelijke grens die praktisch parallel liep met de Dolderseweg, waar later ook de Hertenaan is gekomen, die dicht bij de rand van het vliegveld komt. In het noorden was er nog een fietspad dat lag in het verlengde van 't Heeserspoor westzijde te beginnen bij de Platzerweg. Dit pad kwam in Den Dolder uit en liep praktisch weer parallel aan de spoorlijn naar Den Dolder. Nu loopt dit pad naast deze lijn en komt uit bij Hotel Hiensch bij het station Den Dolder.

Dit was dan globaal beschreven de vroegere oppervlakte van het vliegveld Soesterberg. De betonweg die nu vanaf onderaan het Soesterhoogt naar de ingang van de basis leidt, is er ook vroeger geweest en liep achter de houten hangars naar de plaats waar nu de immense zandafgraving is en kwam zo uit op de Paltzerweg naar Soestduinen bij 't Berkenlaantje.

Het eigenlijke technische gebeuren op het vliegveld speelde zich af op een tegelperron voor de hangars en was van de kant van Soesterberg makkelijk te volgen.

Hier stonden de Fokkertjes en Koolhovens geparkeerd en werd er voor de start nog even vol gas proef gedraaid.

De hangars dienden niet alleen voor de stalling van onze luchtmacht maar ook de schilder-, timmer- en motorafdeling was daar toen ook al in vol bedrijf.

Onze militaire vliegtuigen bestonden toen uit een gelaste buizenconstructie, bespannen met zogenaamde vliegtuiglinnen, en daar hing dan nog een motor aan, die er nooit afviel, hetgeen mij als jongen altijd verbaasd heeft.

Op het tegelperron waar al dit moois dus geparkeerd stond, liep ook een spoorlijn. Deze kwam vanaf station Soesterduinen, ging een paar kilometer met de lijn naar Utrecht mee en boog dan bij het Berkenlaantje af naar het vliegveld. Benzine, olie en diverse materialen werden zo per trein op de basis aangevoerd. Pas enkele jaren

geleden is deze rails opgebroken, men kan het toenmalige tracé nu nog volgen. Wat ook nog terug te vinden is; de plaats waar nu de vroegere weg naar Soesterberg ophoudt. Het beton loopt nog een stukje door richting 't Zwaantje, trouwens aan de overkant op de hoek Batenburglaan-Montgomeryweg, is deze aanzet ook nog te zien. Nu rijden we een aardig stukje om, wanneer we naar ons overbultse gebiedsdeel willen.

De verharde startbanen, die in de oorlog door de bezetter zijn aangelegd, zijn bij de intrede van de straaljagers op de basis aanmerkelijk verlengd, waardoor de grote omleg noodzakelijk werd met de weg die ons nu over het Soester Hoogt voert.

De linnen Fokkertjes hadden geen echte startbaan nodig. Ze stegen op en landden midden op de heide. De tweedekkers hadden dan ook niet zo'n enorme opstijgsnelheid nodig als een F16 van nu.

Al de vliegbewegingen speelden zich af vlak voor de altijd aanwezige toeschouwers en het was een boeiend schouwspel. De propellers veroorzaakten bij droog weer enorme stofwolken bij het opstijgen, maar het lawaai was maar een fractie van de straalmotorendecibels.

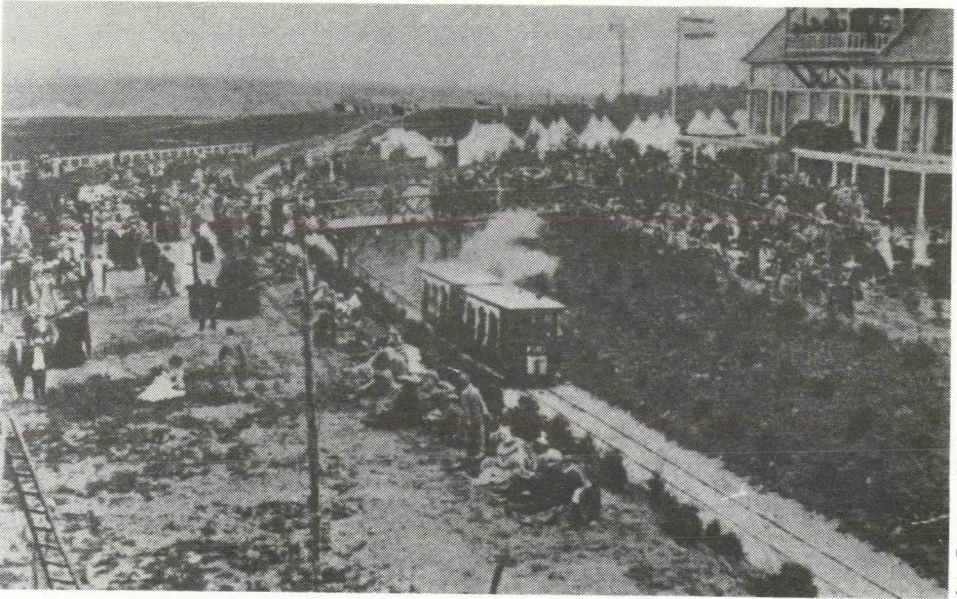

foto Prentencabinet

Naast de goederen spoorlijn was er ook een smalspoor voor het vervoer van de duizenden bezoekers.

In voormobilisatie van 1938 en de latere volledige opkomst van ons leger in 1939, was Soesterberg volop in gebruik. Toen stonden we met verbazing te kijken naar de vernieuwing van het vliegarsenaal met de beroemde Fokker GI, TV en D21, maar in het vroege voorjaar van 1940 is al het materieel vertrokken. Waarschijnlijk was de grote bekendheid van dit vliegveld wel de oorzaak van deze mutatie.

De vliegschool ging naar Haamstede en de jachtvliegers vertrokken met hun toestellen naar Schiphol en Waalhaven. Tevens werden nieuw aangelegde bases in gebruik genomen in Bergen aan Zee en Ockenburg bij Wassenaar.

Waar jarenlang dus de Fokker- en Koelhovenprodukten de vele ruwe landingsoefeningen hadden overleefd, daar werd in 1940 de hele heide gestoffeerd met autowrakken en

andere obstakels om eventuele landingspogingen van niet bevriende naties te voorkomen.

Op de 2e Paasdag waren er in de dertiger jaren altijd rondvluchten voor enthousiasten die ook de luchtdoop wel eens wilden ondergaan. Dat kon, de KLM kwam dan met een Fokker F7 éénmotorig passagiersvliegtuig deze attractie vervullen.

Het vertrekpunt was bij het hek voor restaurant "het Soesterdal", dat stond ongeveer waar nu garage Tammer is aan de Batenburgweg.

Dit etablissement was eigendom van de familie Conturier, die tevens een kleine speeltuin exploiteerde met daarbij een permanente vliegtuigtentoonstelling met alweer - u raadt het - enkele Fokkervliegtuigen.

Bij goed weer was de belangstelling op zo'n dag enorm, hoewel het merendeel van het publiek uiteraard wel uit kijkers bestond. Voor het Soesterdal waren dit topdagen. Reeds in 1938 werd gestopt met dit festijn want op Soesterberg was er toen van militaire zijde zoveel te doen met de vliegerij, dat men de KLM daar niet bij nodig had. Ik was erbij toen op die 2e Paasdag duizenden mensen teleurgesteld weer naar huis gingen, want het niet doorgaan van dit jaarlijkse evenement was niet door de pers gemeld.

Wat wel doorging was de steeds uitgebreidere verdediging van het vliegveld. Op diverse hoeken van het veld verscheen luchtdoelgeschut in "bunkers" van zand en planken en dit wapen heeft zich in de meidagen van 1940 danig gewaard, want er was wel belangstelling voor Soesterberg. Heinkels en Dorniers van de Luftwaffe kwamen eens kijken naar hun aanstaande basis voor bombardementsvluchten naar Engeland. Voor dit doel is toen het oorspronkelijke vliegveld veranderd in een echte vliegbasis. Uit die tijd stammen ook de betonnen rolbanen, die nu onderdeel zijn van de oefenterreinen van de Pr. Bernhardkazerne bij de Vlasakkers in Amersfoort. Op enkele weekends is dit gebied geopend voor recreatie en ik kan u een excursie daarheen zeer aanraden.

Vanaf het Eisenhowerplateau heeft men een prachtig panorama van Soest, de bossen en zelfs de Eempolders zijn bij helder weer goed te zien.

Natuurlijk heeft Soesterberg ook gedurende de oorlog vele bombardementen moeten doorstaan, waarbij ook onder de burgerbevolking slachtoffers zijn gevallen.

In het laatste oorlogsjaar heeft het vliegveld met een grote aanval van de Amerikaanse luchtmacht het loodje gelegd om het maar eens naar de letter te zeggen, want er werd nog stevig door de Duitsers terug geschoten. Ik zie nog twee toestellen brandend naar beneden komen, waarbij zelfs geschoten werd op vliegers die aan brandende parachutes naar beneden kwamen.

Dit alles is zo'n dikke veertig jaar geleden en ons Soesterberg is veranderd in een up to date luchtmachtbasis, waar nog steeds de naam Fokker voorkomt, nu op de F27 Friendship waarvan er twaalf op Soesterberg hun diensten verrichten als transporttoestel.

RADIO-INRICHTING

van S. F. Besselsen

Spoorstraat 18 b/d halte Soestdijk

Een betrouwbaar adres voor

Radiotoestellen en onderdeelen

Billijke prijzen

--

Alles onder garantie

HUIJS EN HOFSTEDE LUCHTENSTEIJN TE SOEST door Jo Hilhorst

Onder deze titel heeft de heer G. Staalenhoef een zeer interessant artikel geschreven in het periodiek Van Zoys tot Soest, 6e jaargang nr. 4 lente 1986. De schrijver vroeg daarin tevens om eventuele aanvullingen. Ik probeer dit alsnog te doen door deze bijdrage.

4 Juni 1434 ontving Mergeryten Ricout Willems de diverse goederen door opdracht van Beatrijs Jacob Henrick Zwagersdr.

Deze goederen had zij 20 oktober 1422 geërfd van haar overleden broer Ricout Jacob Hendrick Zwagers, die ze vermoedelijk geërfd heeft van zijn vader. Ik schrijf vermoedelijk omdat ik daar niets van gevonden heb en de mogelijkheid bestaat dat hij ze van zijn broer geërfd heeft.

Hoe dan ook op 26 juni 1406 droeg Jacob Heyn Zwaghers zijn goederen aan de abt van de Paulus Abdij op en ontving ze als leengoed terug. Het waren de volgende percelen:

- I een hofstede gelegen in Zoest, oostwaarts Jacob van Zulen en zeewaarts Peter Werrinc
- II een stuk land gelegen boven de kerk, oostwaarts Jan Camp en zeewaarts Dirk Noteboem
- III een stuk land gelegen zeewaarts Dirk Noteboem en zuidwaarts Peter Werrinc
- IV een hofstede oostwaarts Jan Camp en zeewaarts Gherijt van Heze
- V een stuk land bij de Gronewech oostwaarts Herman Gout en zeewaarts IJsaac Evert Staelszn
- VI een stuk land bij de Gronewech tot aan het Heetveld oostwaarts Ghijsbert van Haghenouwen en zeewaarts Peter Tanghe
- VII een stuk land oostwaarts Peter Gout en zeewaarts de heer van Abcoude
- VIII een stuk land aan de Baernwech oostwaarts Evert Bot en zeewaarts Wouter Willams
- IX een stuk land gelegen aan de Baernwech lantwaarts Willam Naghel en zeewaarts Rijcoute Stevens.

KK+K 505¹ fol 155

20/10/1422 erft Beatrijs Jacob Henrick Zwaghersdr, gehuwd met Dirck Alberts de Capen, van haar broer Ricout Jacob Henrick Zwagherszoon bovenstaande goederen. De posten I tot en met VIII zijn volkomen dezelfde, echter bij post IX is Rijcoute Stevens vervangen door Rijcoute Everts.

KK+K 505² fol 90

04/06/1434 Beatrijs Jacob Henrick Zwagherdr. met haar man Dirck Alerts als momber, droeg bovenstaande goederen op ten gunste van Mergerijten Ricout Willemsdr.

Ook hier dezelfde 9 posten. Wel zijn de namen van de bezitters van de belendingen vervangen door die van de nieuwe rechthebbenden. Er is ook geen sprake meer van oost en west maar van lant- of zeewaarts.

- I een hofstede landwaarts Steven van Nijveelt, zeewaarts Willem van Doem
- II een stuk lant, lantwaarts Heijnrick Gerberts en Goude die Johan Camps vrouw was en zeewaarts Dirck Noteboem
- III een stuk lant, lantwaarts Gerijt van Zulen, zeewaarts Dirck Noteboem
- IV een stuk lant, (niet meer "een hofstede") Heijnrick Gerberts en Goude Voirser, zeewaarts Gijsbert Wouters
- V een stuk lant, lantwaarts Jan Cleaszoon, zeewaarts Peter Gout
- VI een stuk lant, lantwaarts Eertrosen (een klooster), zeewaarts Gijsbert Wouters
- VII een stuk lant, lantwaarts Peter Gout, zeewaarts Van Gaesbeeck
- VIII een stuk lant, lantwaarts Gijsbert van Hagenouwen, zeewaarts Peter Gout

IX een stuk lant, lantwaarts Oud Munster, zeewaarts Willem Ricouts

Hulder was Ricout Willems, de vader van Mergerijten en van Willam Rijcouts.
Er wordt geen plaatselijke ligging genoemd zoals in 1406.

KK+K 505³ fol 128¹/129

In deze stukken komt geen reden voor waarom Beatrijs deze goederen aan Mergerijten gaf. Hoogstwaarschijnlijk waren zij familie. Van moeders of grootmoeders zijde? Was Beatrijs peettante? Daar zal een nader onderzoek misschien antwoord op geven. In elk geval als Mergerijten kinderloos sterft en de goederen niet wegschenkt dan zullen zij later erven op haar broer Willem, die gezien de naamgeving, haar oudste broer is.

22/08/1452 blijkt Willam Rijcouts 7 percelen te bezitten, toen hij hulde en manschap aan de nieuwe abt moest brengen en bovendien een stuk land dat ik X genoemd heb. Hij had die post X 13/05/1439 verkregen.

Joncfr. Margriet (Gherijt Rutghers dr.) vrouw van Steven v.d. Borch droeg op, ten gunste van Willem Rijck, $\frac{1}{2}$ deel van 2 dagmaten lants, lantwaarts Evert Bot Tolqwijn en zeewaarts de heer van Abcoude.

KK+K 505³ fol 134

Op 22/08/1452 bracht, zoals boven reeds is genoteerd, Willem Rijcouts hulde en manschap aan de nieuwe abt, en verzocht met ledige hand, de volgende goederen, waarbij ik de oude nummering heb aangehouden:

- I een stuk land van de Brink tot aan de overweg landwaarts Steven van Nijvelt, zeewaarts Willem van Doem
- II een stuk land, landwaarts Aernt Rutgers, zeewaarts Goeszn Gherijts
- III een stuk land, landwaarts Gherijt v. Zulen, zeewaarts Willem van Hagenouwen
- IV een stuk land, landwaarts Aernt Rutgers, zeewaarts Willem Ghijsberts
- V een stuk land, landwaarts Jan Claeszoon, zeewaarts Peter Gout
- VI een stuk land, landwaarts Claïs van Oesterum, zeewaarts Geertruyt Ghijsbert scaijen wijf
- IX een stuk land, landwaarts Oud Munster, zeewaarts Willem Rijckouts
- X de helft van 2 dachmaten land te Zoest, volgens de brief hiervoor getekend.

KK+K 505³ fol 149

Willem Rijcouts bleef niet eeuwig leven, maar stierf 1472/1473 en zijn zoon Ricout Willems erfde 29/06/1473 van zijn vader:

- I een hofstede met een stuk land strekkende van de Brink tot aan de Overwech toe landwaarts Stevens erfgenamen van Nijvelt zeewaarts Willem van Doem
- II een stuk land, landwaarts Aernt Rutgers en zeewaarts Gosen Gerijts
- III een stuk land, landwaarts Gerijt van Zulen, zeewaarts Willam van Hagenouwen
- IV een stuk land, landwaarts Aernt Rutgers, zeewaarts Willam Gijsberts
- V een stuk land, landwaarts Jan Claes, zeewaarts Peter Gout
- VI een stuk land, landwaarts Claes erfgen van Oesterum, zeewaarts Ghurtruijt Gijsbert Scaijen vrouw
- VII een stuk land, landwaarts Peter Gout, zeewaarts Ghurtruijt Gijsbert Scaijen vrouw
- VIII een stuk land, landwaarts Gijsbert van Hagenouwen, zeewaarts Peter Gout
- IX een stuk land, landwaarts Oud Munster, zeewaarts Willam Ricouts
- X de helft van 2 dachmaten land, landwaarts Evert Bot Volkens en zeewaarts de nakomelingen van Abcoude.

KK+K 505³ fol 214/214^v

Onder deze akte staat met een andere hand en er later opgeschreven:

- "Rijcout Willems heeft zekere goede hierof verkocht gelegen in Hinken en Houken Hoeve te weten een vierdel, en dit hebben gecoft Claes Wolffs Kijnderen tot Zoes, also Albert en zijn bruder die moelener".

Daarna volgt een zin, weer met een andere hand en gedeeltelijk in latijn geschreven, waaruit blijkt dat het een erfpacht betrof voor de molenaarsfamilie.

15/12/1502 krijgt Herman Claes Wolfs deze erfpacht in leen van de abt met verschillende bepalingen over de vererving, maar ook met de bepaling dat Herman en zijn opvolgers ten eeuwige dagen aan Rijcout Willems en zijn navolgers moet betalen een zwartgen jaarlijks. Rijcout Willems had deze goederen, namelijk "2 hofsteden gelegen tot Zoes, en noch aldair een stuck lants houdend omtrent een scepell lants, geheten "den halven Doemkamp" en een stuck lants dairbij ter zonnewert an, oic houdende omtrijnt 1 scepell lants dair van allen dese erven ter zonnewert naestghelegen is Steven van Nijvelts goet dair Jan de Bruijn nu op woent, opstreckende aen de Overwech ter zeewert Claes van Oesterum ende noirttoestwert die Gemeijne Brinck"

Uit deze akte blijkt ook dat Rijcout Willems reeds 19/05/1502 dit aan de abt ten behoeve van Herman Claes Wolffszoon had opgedragen.

KK+K 505⁴ fol 155/156

In de lijsten van de hofsteden in bezit van de Paulus Abdij staat zowel in $\pm$ 1410 en $\pm$ 1420 Jacob Henric Zwaghers genoemd als hebbende $\frac{1}{2}$ hoeve (8 morgen) in de Hinken en Houken Hoeve.

16/07/1516. Na het overlijden van Rijcout Willems 1515/1516 erfde zijn zoon Willem Ricouts diens goederen. Alle 10 stukken land worden genoemd met dezelfde belendingen. Wel staat er naast deze lijst een aantekening, die verwijst naar de aantekening op de akte van 29/06/1473 "wair bij blijft dat sommige van deze goederen vercoft zijn".

KK+K 505⁴ fol 235/235^v

Nadien vonden er geen wijzigingen plaats in de goederenlijst, althans voor zover ik weet.

12/09/1553. Toen Willem Ricout 1552/1553 overleed, verzocht Peter Feijt Peters als nommer namens Rijcouts Willems de goederen die zijn vader te leen had.

KK+K 505⁵ fol 285^v/286

12/12/1556. Rijcout Willams werd niet oud. Hij overleed reeds enkele jaren later in 1556 en zijn onmondige broer Peter erfde zijn goederen.

Johan van Rijn Hendriks verzocht namens en ten behoeve van Peter Willems Grootveld, want zo werd Peter Willams genoemd, de nagelaten goederen:

- I een hofstede in 't Kerspel van Soest met een stuk land strekkende van de Brink tot aan de overweg, landwaarts Jan die Bruin, zeewaarts 't Gasthuis van Amersfoort met Jacob Jans uit Waal
- II een stuk land, landwaarts Anthonis Gerrits, zeewaarts dat Convent v.d. Brigitten tot Soest
- III een stuk land, landwaarts 't Convent v.d. Brigitten voirn, zeewaarts die Pastorie tot Soest
- IV een stuk land, landwaarts Herman Loychs, zeewaarts Johan van Barnevelt
- V een stuk land, landwaarts 't Convent van de Brigitten voirn, zeewaarts de heeren van Oud Munster te Utrecht

- VI een stuk land, landwaarts Peter van Coelenberch, zeewaarts de erfgen van Jan v. Wijck z.g. te Utrecht
- VII een stuk land, landwaarts Gijsbert (Hermans?), zeewaarts Peter Huijbertsz
- VIII een stuk land, landwaarts Willem v. Dorssen erfgen, zeewaarts de weduwe van zaliger Johan van Wijck
- IX een stuk land, landwaarts de Heeren van Oud Munster voirz, zeewaarts Peter Willem voirz
- X de heft van 2 dammaten lants gelegen te Soest, landwaarts Peter van Coelenberch, zeewaarts Peter Willems

KK+K 505⁵ fol 336^v/337

Van Peter Willems komt in mijn gegevens alleen voor de Peter Willamsmaat en het Peter Grootveltsland als belending. Beide namen voor hetzelfde land en eenmaal als Peter Willems zonder land of maat er aan toe te voegen.

In 1495 treedt Jan van Groetvelt man van de Hertog van Gelre met Jan Gruter man van de Paulus Abdij op als Dyrck Foijsers hulde en manschap bewijst aan de nieuwe abt.

Tot zover mijn gegevens van vòòr 1600. Opvallend is dat nergens de naam Lichtensteijn voorkomt. Toch moet deze naam al bestaan hebben daar de kaart van Lichtensteijn of Luchtensteijn deze naam draagt. Deze kaart is gemaakt in opdracht van de Staten van Utrecht en dit zal geweest zijn tussen 1620 en 1650.

Bron:
- R.A.U.

DE INVLOED VAN DE ZUIDNEDERLANDSE IMMIGRANTEN IN DE NOORDELIJKE NEDERLANDEN OMSTREEKS 1572 - 1630 door W. Klein

(Samenvatting van de lezing van Dr. J.G.C.A. Briels voor de Historische Vereniging Soest, gehouden in de jaarvergadering 1986)

Het onderhavige onderzoek werd bemoeilijkt door afwezigheid van Archieffondsen en de beschikbaarheid van slechts fragmentarisch bewaarde archiefbestanden. Op basis van berekeningen en schattingen blijkt de immigratie ongeveer 150.000 personen of 10% van de totale bevolking van de republiek in 1622 omvat te hebben.

Deze immigratie is essentieel geweest voor de ontwikkeling van de religieuze stratificatie van de republiek.

Het zwaartepunt van de reformatische beweging lag in de 16e eeuw in de Zuidelijke provincies der Nederlanden.

In de jaren 1579 - 1584 schommelde het aantal overtuigde Calvinisten te Gent rond 30%, ongeveer 15.000 personen. In Antwerpen lag het percentage veel hoger, te weten 48% Calvinisten, Lutheranen en Doopsgezinden tegenover 52% Katholieken. In Brabant en Vlaanderen wordt in de jaren 1570 - 1580 het aantal Gereformeerden geschat op 30% van de bevolking.

De overkomst van tienduizenden vluchtelingen, omwille van hun geloof, heeft de positie van de reformatische kerken in de Zeven Provinciën aanzienlijk versterkt. In de Noordnederlandse samenleving waren de gemeenten klein tot zeer klein.

In 1587 werd het aantal Calvinistische lidmaten geschat op minder dan 10% van de bevolking.

De Zuidnederlanders versterkten de gemeenten en verschaften een groot deel van het kader-predikanten, ouderlingen en diakenen. Een voorbeeld: in de periode 1578 - 1609

was ongeveer 48% van de lidmaten van de Calvinistische Gemeente te Haarlem Zuidnederlander. De hervormde ondertrouwregisters leveren een Zuidnederlands percentage op van 53,2%.

Ook de leden van de Lutherse Gemeenten waren overwegend uit het zuiden afkomstig. De gemeenten van Amsterdam, Leiden, Rotterdam, Delft en Middelburg werden door

Rubens, Vlaams schilder: Zelfportret met Isabella Brant.
Beeld van de Gouden Eeuw.

refugiés uit Brussel en Antwerpen gesticht.

Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609 - 1621) woedden de godsdiensttwisten tussen de twee rivaliserende stromingen binnen het Calvinisme. De rechtzinnige stroming, Contraremonstranten, werd geleid door de uit Brugge afkomstige predikant en theoloog Frans Goemare en bestond voor het grootste deel uit Zuidnederlandse ballingen.

De gematigde Remonstranten stonden onder leiding van Jacob Arminius en waren voornamelijk autochtonen.

De migratie is van grote betekenis geweest voor de sociale mobiliteit en economische vernieuwing. De jaren tussen 1580 - 1600 vormen een periode van grote economische expansie en toenemende welvaart in de republiek met name ook door de influx van Zuidnederlandse kooplieden, industriëlen en ambachtslieden.

De immigratie omvatte veel onbemiddelde mensen, maar ook een grote groep kapitaalcrachtige kooplieden.

Hun kapitaalcracht blijkt o.a. uit vergelijking van de inschrijvingen van 10.000,-- gulden en hoger in de Kamer Amsterdam van de Oostindische Compagnie in 1602. Verrassend is dat de inschrijvingen van de Zuidnederlanders die van de noordelijke intekenaren met ruim f 200.000,-- overtreffen.

De rijkdom van de gegoede Amsterdammer ongeveer 1585 was nog zeer beperkt. In 1631 blijkt het handelskapitalisme een enorme vlucht genomen te hebben. Minstens een kwart van de rijke kooplieden blijkt van Zuidnederlandse afkomst.

Minder in het oog vallend maar niet minder belangrijk was de immigratie voor de ontwikkeling van de nijverheid.

De oorlog ondermijnde in het zuiden de textielindustrie.

De arbeidende bevolking was dikwijls gedwongen naar elders te trekken om werk te zoeken om in het levensonderhoud te voorzien. Aanvankelijk was dit naar Duitsland en Engeland, maar vanaf 1572 meer en meer naar de republiek, waar het relatief rustig en veilig was achter de waterlinies.

De sterke groei van de bevolking betekende een stijgende behoefte aan textielproducten. Dit had een heropleving van de textielindustrie tot gevolg. De Zuidnederlanders speelden een zeer belangrijke rol bij het regenereren van de textielnijverheid en het ontwikkelen van nieuwe bedrijfstakken.

In Leiden steeg de produktie van lichte weefsels van 1086 stuks in 1573 naar 27.000 stuks in 1584. Van Leiden is bekend dat tussen 1584 en 1594 79% van de nieuwe poorters van Zuidnederlandsche afkomst was. Hierbij dient opgemerkt te worden, dat dit niet alleen vanwege de textielnijverheid was, doch ook vanwege de stichting van de Universiteit van Leiden in 1575, waarvan vele professoren en docenten Zuidnederlanders waren, afkomstig van de Universiteit van Leuven, toendertijd de enige universiteit in de Nederlanden.

In Haarlem werd de linnennijverheid sterk geactiveerd door de migranten, de produktie steeg van 18 tot 20.000 stuks rond 1586 tot 80 à 100.000 stuks in het midden van de 17e eeuw.

Ook in de meeste andere steden vond een opleving plaats van de textielnijverheid, zoals Delft, Rotterdam, Middelburg en Kampen.

De kapitaalcracht van deze immigranten was gemiddeld gering. Hun bestaan was in sterke mate afhankelijk van de wisselende economische omstandigheden. Daarbij stegen de kosten van levensonderhoud. Hierdoor ontstond een industrieproletariaat dat geen bestaanszekerheid kende. Er heerste soms dan ook schrijnende armoede, vooral onder de vreemdelingen. In Amsterdam stonden in 1611, 2511 gezinnen op de lijst van de stedelijke armenzorg waarvan nauwelijks 200 Hollandse.

Op het eerste gezicht lijkt het een algemeen verschijnsel in de republiek. In werkelijkheid was het anders, de gemiddelde levensstandaard lag in de republiek duidelijk hoger dan in de rest van Europa. Dit was dan ook de reden van de grote

toeloop van immigranten.

De positieve bijdrage van de Zuidelijknederlanders tot de ontwikkeling van de intellectuele cultuur bleef niet beperkt tot de universiteiten, maar strekte zich ook uit tot het boekenbedrijf en het schoolwezen.

Dat het boekenbedrijf in de 17e eeuw leidinggevend was in Europa was niet alleen een gevolg van het unieke klimaat van geestelijke vrijheid, dat in de republiek heerste, maar ook van de komst van honderden boekdrukkers, letterzetters, lettergieters en boekhandelaren uit het zuiden.

Door de komst van honderden schoolmeesters, leraren en professoren kwam het onderwijs op een hoog peil en bereikte de alfabetisering van de bevolking een zeer hoog niveau. De ontwikkeling van de sociale stratificatie naar een oligarchische structuur werd door de Zuidnederlanders op gang gebracht.

Er ontstond een sterk verticaal gerichte sociale mobiliteit.

Hierdoor ontstond geleidelijk een culturele elite, bestaande uit families die in de handel en industrie tot rijkdom en aanzien waren gekomen en uit het oude regentenpatriciaat.

Geen enkele staat in Europa verleende zijn onderdanen in de 17e eeuw zoveel vrijheid als de republiek. Dit bevorderde de groei van een cultuur gekenmerkt door grote vitaliteit en verscheidenheid.

Het hoge cultuurniveau, samen met de groeiende rijkdom van de hogere klassen riep de behoefte in het leven aan luxe goederen. De hiervoor benodigde specialisten leverden de migranten, zoals voor: de diamantbewerking, de tapijtweverij, de fijne houtbewerking, de zijde- en fluweelweverij, de leerbewerking, de glasblazerij, de keramische nijverheid en de edelsmeedkunst.

Tot slot verdient nog vermelding de komst van talrijke kunstschilders onder de immigranten die in de Zeven Provinciën kwamen werken en een belangrijke bijdrage leverden aan de ontwikkeling van de schilderkunst in de Gouden Eeuw.

De gelegde relatie tussen de vroege Gouden Eeuw en de Zuidnederlandse immigratie betekent niet dat dit ten koste van het goud van deze eeuw zou gaan. De grondslagen waarop de cultuur van de Gouden Eeuw rustte waren niet trotse eenzelligheid: saamhorigheid was daarvan de dragende grond, de natuurlijke culturele verbondenheid tussen noord en zuid.

(Gepubliceerd na overleg met Dr. J. Briels. Voor belangstellenden moge verwezen worden naar de demografische en cultuurhistorische studie "Zuidnederlanders in de Republiek 1572 - 1630" van Dr. J.G.C.A. Briels verschenen bij Uitgeverij Maklu B.V. te Apeldoorn).

SOESTERBERG

door P.J. v.d. Breemer

De naam "Soesterberg" bestaat volgend jaar officieel 150 jaar. Bij Koninklijk Besluit van 18 juli 1837 werd vastgesteld dat het gedeelte van de uitgestrekte heidevelden liggende in het zuiden van de gemeente Soest, voortaan de naam "Soesterberg" zou dragen.

Deze streek wordt al genoemd in "Die Costumen en Usantiën van Soest" van het jaar 1569. Op last van Alva, de Spaanse Hertog, die door Philips II, de koning van "Hispanje", naar de Nederlanden werd gezonden om de opstandige gewesten in toom te houden, moesten de rechtsgewoonten en gebruiken van die streken op schrift worden gesteld. Ook voor Soest werden er "Costumen en Usantiën" geschreven en zij staan afgedrukt in "Het Placcaatboek van Utrecht".

In artikel 14 staat daar over Soesterberg het volgende geschreven:

"Item noch hebben dije van Soest een ghemeente, genaempt den Heijberch, mijtten heetvelden daerom liggende, daer syluyden huer heij halen omme onder huer beesten, peerden, varckens mede te strijen ende oeck eens deel besimmen off te maecken, ende voerts myt huer schapen dagelix sijndt weijende ende drijvende, als dat van oudts huer gebruijck is".

Kort vertaald staat daar dat de Soester ingezetenen een meent, een gemeenschappelijke heide hebben, de Heiberg, met daaromheen heidevelden, vanwaar ze hei halen als strooisel voor het vee, of om er bezems van te maken.

Voorts trekken zij er dagelijks heen om hun schapen te weiden, zoals dat al van oudsher gebruikelijk was.

Volgens van Itterson is deze omschrijving in een latere bewerking toch weer gewijzigd. De Maarschalk van Eemland vond dat uit deze tekst kon worden opgemaakt dat "de burenen" van Soest eigenaren waren van deze "ghemeente". Dit nu was onjuist, want de eigendom van de woeste grond, de Almende, behoorde vroeger aan de Bisschoppen van Utrecht, en nu aan de opvolgers van die Bisschop, in dit geval de Gemeente Soest, het Gerecht Soest. De inwoners hadden wel gemeenschappelijke rechten, maar waren geen eigenaar.

Behalve schapen weiden werden er op de heidevelden ook bijenvolken geplaatst, en voor deze "bijenstede" moest het zogenaamde "Stuiversgeld" betaald worden, of "wastins". Maar het was niet altijd even gemakkelijk om op die uitgestrekte heidevelden, tussen heuvels en hakhout de geplaatste korven te vinden. Al van voor 1600 zijn er berichten dat er naar die "verstoppte" volken werd gezocht, want ook toen mocht men geen belasting ontduiken.

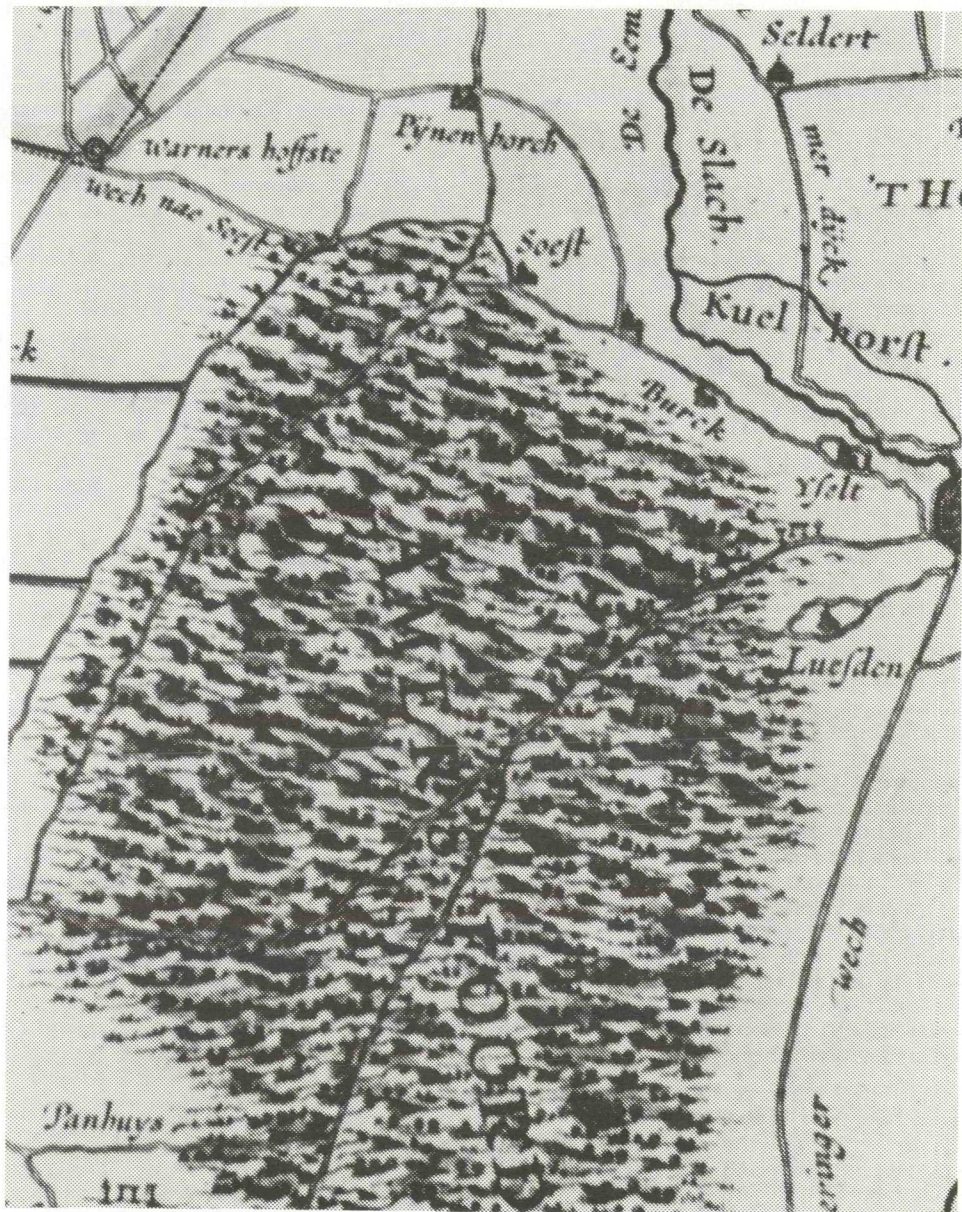
foto Prentencabinet

Voorst trekken zij er dagelijks heen om hun schapen te weiden.

Oude kaarten uit de 17e eeuw geven een beeld van het heuvelachtige landschap. Een onafzienbare heidevlakte, met daarin zandverstuivingen en wat houtgewas.

De kaart van Petrus Karius van 1616 noemt het gebied "De Amersfoorder Berg", en die

van Guilielmus Blaeuw (Willem Blauw) (1630) geeft als naam op "Amersfoorder Berch". Rondom deze "Berch" liggen in het oosten Maarsbergen, Woudenberg, Leusden en de stad Amersfoort, in het noorden Soest en Hees en ten westen- zuidwesten Zeist, Driebergen en Doorn.

Fragment van de kaart van Willem Jansz Blaeuw. (ca. 1630).

De grote ruimte tussen deze krans van stad en dorpen is een onbewoond heidelandschap, waarvan iedere gemeente een deel in eigendom heeft. Enkele zandwegen van oost naar west vormen de verbinding tussen de plaatsen er rond omheen.

Op de beide kaarten wordt er in dit gebied alleen het "Panhuijs" onder Zeist aangegeven. Waarschijnlijk heeft deze herberg al eeuwenlang als halteplaats voor reizigers te voet, te paard of postkoets gefungeerd, op de weg van Amersfoort naar Utrecht.

De oudste verbindingsweg liep ongeveer evenwijdig met de huidige spoorlijn Amersfoort-Utrecht, over de Vlasakkers, het nog steeds bestaande Heeser spoor, rechtdoor in de richting Den Dolder - Utrecht. Het huidige natuurpark "De Pan" bij Bosch en Duin herinnert nog aan het vroegere "Panhuijs".

Dat de grote heidevlakte in de tijd van 1600 - 1650 echt onbewoond was, uitgezonderd misschien een zwerver of een rover, zou kunnen worden opgemaakt uit het aantal inwoners van de dorpjes.

Zo had Soest in het jaar 1632 niet meer dan 601 inwoners, Zeist slechts 347 en in Leusden woonden er toen 575 mensen.

Er wordt bij vermeld dat zuigelingen onder de één jaar daar niet werden bijgeteld.

In 1648 is er een einde gekomen aan de tachtigjarige oorlog.

De verenigde Nederlanden zijn zelfstandig, tijd van de gouden eeuw.

Op aandringen van de stad Amersfoort besluiten de Staten van Utrecht tot het aanleggen van een nieuwe weg van Amersfoort naar Utrecht, en er wordt snel gewerkt. In 1653 is deze weg gereed, een rechte, 60 meter brede zandweg over de Amersfoorter Berg, van Amersfoort naar de Arnhemse Bovenweg bij Zeist, en vandaar iets afslaand, richting De Bilt - Utrecht.

De "Nieuwe kaart van de Lande van Utrecht" van 1696, getekend door Bernardus de Roy laat dit heel duidelijk zien. (Zie van Zoys tot Soest 5e druk jaargang nr. 3.) Op de kaart zijn de zogenaamde "vakken" aangegeven. Dit zijn stukken van de heidegronden, langs deze weg, 100 roeden breed (= 376 meter) en 50 tot 100 roeden diep. Deze gronden konden zeer voordelig worden verkregen, en ze waren van elkaar gescheiden door wegen van 3 roe breed, die loodrecht stonden op de nieuw aangelegde weg. Voorwaarde echter was wel dat het stuk weg, grenzend aan zo'n perceel door die eigenaar moest worden aangelegd en onderhouden. De aanleg bestond uit het vrij maken van houtgewas en het egaliseren, want het bleef een zandweg tot de tijd van Napoleon.

De bedoeling was dat op deze vakken buitenhuizen zouden worden gebouwd door rijke lieden uit de steden. Van de 34 vakken aan iedere zijde van de weg, lagen er 11 op het grondgebied van Zeist, 14 in Soest en 9 in Amersfoort.

Op de kaart van 1696 zijn al namen van nieuwe eigenaren of huizen aangetekend, doch de meeste vakken zijn nog vrij.

Onder Zeist worden genoemd:

- Den heer Schade
- Huijs ter Heijden (in 1654 werd hier een herberg gebouwd)
- Graaff van der Nach
- De heer Van Hoefwijck
- De heer Van Heesirck.

Onder Soest staan de volgende namen genoemd:

- De heer Van Drakvelts Huis (op een andere kaart van 1677 genoemd de heer Van Dijkvelt)
- Onderwater
- De heer Den Bosch.

Er gaat dus wat gebeuren op de Amersfoorder Berg. Een nieuwe weg is aangelegd, er worden stukken grond bebouwd met grote huizen, en dan trekken er ook nog andere mensen heen, want daar is werk, daar is wat te verdienen. Al moeten zij wonen in plaggehutten, dat geeft niet. Er is hei voor hun schapen, en als bezembinder is er mogelijk ook aan de kost te komen.

Maar er is nog een reden om de hei in te trekken.

In 1672 breekt de oorlog uit tussen de republiek en bijna alle omringende landen. De regering radeloos, het volk redeloos en het land reddeloos. Een grote Franse legermacht trekt ons land binnen, en er komt op de Zeister heide vrij langdurig een groot legerkamp te liggen. En waar veel soldaten zijn, met veel paarden, daar is altijd wel wat te halen, al is het maar de mest die er overschiet. Daarmee kun je een stukje hei ontginnen.

Zo zijn er eind 17e eeuw wat meer mensen op die grote stille heide gaan wonen, in kleine bedoeninkjes, hier en daar verspreid.

En wij kunnen zelfs al heel snel na 1700 te weten komen wie dat geweest zijn.

Bronnen:

- W. van Itterson : De mark van Soest
- Dr. J. Hovy : Amersfoort in Prent
- E.P. de Booy : Weldaet der Scholen
- L. Visser : Het dorp Zeist.

(wordt vervolgd)

DE KALKBRANDERIJ door E. Heupers

In de loop van de 18e en 19e eeuw vestigden zich langs de rivier de Eem te Soest een tweetal industrieën van verschillende aard, die kenmerkend waren voor die tijd.

Langs de Eem te Soest en ook op Baarns grondgebied lagen een aantal kalkbranderijen, bedrijven waar kalk werd geblust. Door toevoevoing van water werd de ruwe en ongebluste kalk omgezet in een vetachtige substantie, ook kalk genaamd, wat als bouw materiaal werd gebruikt.

In chemische termen: calciumoxyde door toevoevoing van water doen overgaan in calciumhydroxyde. Het is de witte poeder, die door smelting van water en ongebluste kalk ontstaat en die hoofdzakelijk als metselspecie en voor het witten van muren en plafonds werd gebruikt.

Het blussen of lessen van kalk is een niet ongevaarlijk werk, dat met het oog op de veiligheid op afgelegen plaatsen werd gedaan. De dampen en wegsplattende kalkdruppels waren gevaarlijk voor onder meer in de nabijheid spelende kinderen, wanneer zij te dicht in de buurt kwamen.

De kalkbranderij op de Grote Melm aan de rivier de Eem was gemakkelijk bereikbaar voor de schepen, die de ongebluste kalk aanvoerden. Wie dit bedrijf exploiteerde, is niet bekend. Zeker is, dat het vanaf 1827 daar gevestigd is geweest. Hoeveel arbeiders er werkten is eveneens onbekend.

In het midden van de vorige eeuw (1852) wordt door Gerrit Nieuwland, zeer waarschijnlijk de eigenaar van het bedrijf, van beroep koopman, wonende te Amersfoort aan Peter van Roomen, van beroep landman (boer), wonende op de Grote Melm te Soest verkocht een kalkoven met bijbehorende lesschuur voor de som van f 600,-, onder de uitdrukkelijke voorwaarde dat de kalkoven moet worden afgebroken of althans in die

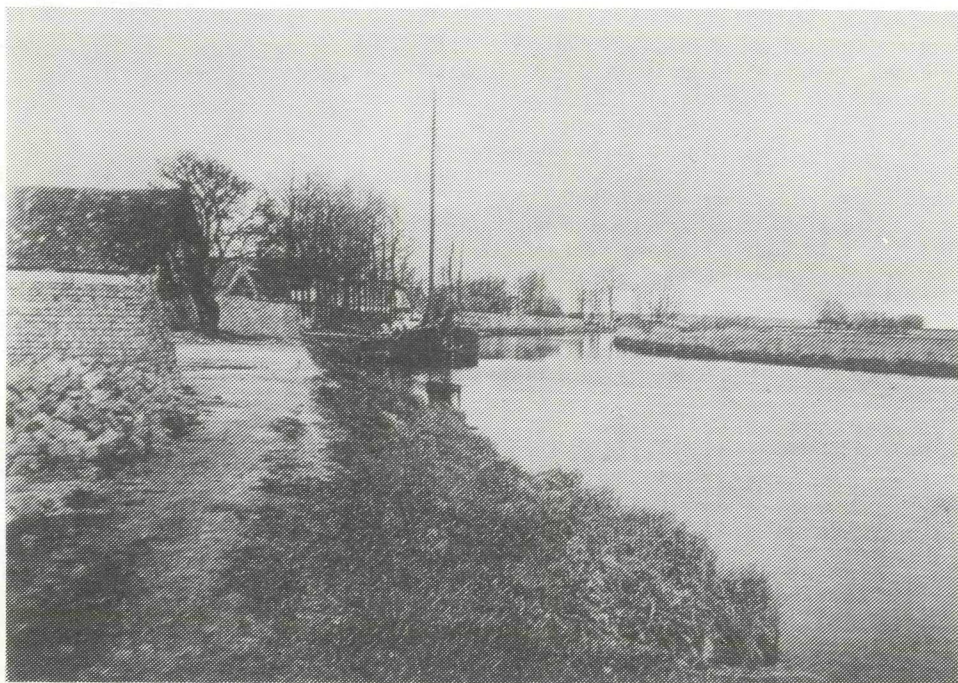

foto Prentencabinet

De „les schuur” de Grote Melm, links op de foto.

staat moet worden gebracht, zodat het bedrijf er nooit meer kan worden voortgezet. Met de lesschuur mag door de koper naar welgevallen worden gehandeld.

Een lesschuur of een leshuis is de ruimte waar de kalk wordt geblust. Hier stonden de lesbakken, waar het blussen plaatsvond. Om de lesbakken kon men heenlopen om tijdens het blussen met een lange houten spaan in de kalk te roeren. Oppassen voor wegspattend kalk was ook voor de mannen die de kalk blusten geboden.

De betreffende koopacte en een uittreksel van het afschrift, waarin is omschreven dat de kalkoven moet worden afgebroken laten wij hier curiositeitshalve volgen.

Bewijs van Eigendom van een kalk-oven en annex Lesschuur en gronden staande en gelegen aan de Grote Melm in de Gemeente Soest.

t.b.v. Peter van Roomen landman te Soest

3 januari 1852

Voor Johan Albert van Steijn notaris: enz. compareerde De Heer Gerrit Nieuwland v. beroep koopman wonende i.d. stad Amersfoort verklarende bij tegen acte onder vrijwaring voor alle stoornissen Evictien, Hypothken, reclame, voogdijen en alle andere beletselen hoe ook genaamd uit de hand te hebben verkocht en mitsdien in volle en vrije eigendom te transporteren en door overschrijving dezes in de daartoe bestemde openbare register te zullen leveren aan Peter van Roomen van beroep landman wonende a.d. Grote Melm binnen de gemeente Soest, alhier tegenwoordig en deze koop accepterende: Een Kalkoven staande met de daarbij behorende lesschuur a.d. Grote Melm, voornoemd op het eigendom van de koper en op de reg.v.h. kadaster der Gem. Soest voorkomende enz. enz.

En ten opzichte van dit perceel met alles wat daarbij aard en nagelvast mogt worden bevonden alle bepotingen en beplaningen enz. enz. lasten ongelden. De Heer verkoper heeft het recht van erfpacht op de grond waarop de gemelde kalkoven en schuur gebouwd is verkregen bij acte 23 Maart 1827 van den koper in deze voor Nots. Hub. Cliecta te Amersfoort, gepasseerd enz. enz. 1e -- 2e betreffende lopende lasten.

3e dat alle voorhandse gereedschappen schelpen of kalk welke zich nog in of bij de getransporteerde Percelen mochten bevinden het eigendom blijven van den heer verkoper in deze en daarover vrijelijk zal kunnen beschikken.

Voorts is deze koop gesloten voor en om de som van f 600,- Nederlandse geld welke koopsom op heden in tegenwoordigheid van mij Nots. is voldaan.

3 Januari 1852

J.A. van Steijn. Notaris

Afschrift

1e dat de kalkoven moet worden afgebroken of althans in die staat moet worden gebracht, dat de zelve nimmer of nooit tot een kalkbranderij zal kunnen of mogen gebruikt worden zonder schriftelijke vergunning van de verkoper of rechtverkrijgende onderwerpen de zich a.d. koper in deze aan de uitspraak der bestaande wetten. In geval aan bovengemelde condities niet voldaan wordt en wat de lesschuur aanbetreft hiermede kan door den koper naar welgevallen mede gehandeld worden.

Hiermede kwam er een einde aan een merkwaardig bedrijf.
De bodem ter plaatse bevat nog resten van schelpen en kalk.

KRANTENKNIPSELS

Utrechts Nieuwsblad (4 Febr. 1927)

Het uitbreidingsplan van Soest 1927.

Komt er een nieuw station in de polder?

SOEST. Uit het thans ter visie liggende ontwerpuitbreidingsplan blijkt dat de mooiste gedeelten van Soest gespaard zijn gebleven namelijk groote duin en boschterreinen. Een groot stuk is gelegen bij de zogenaamde Lange Duinen, tusschen de locaalspoorweg Soest - Utrecht en de spoorweg Utrecht - Soestduinen, het tweede groote stuk is gelegen tusschen Soestduinen en Amersfoort. Voor fabrieksterrein is bestemd het Oostelijke gedeelte bij de Eem.

Er zijn drie hoofdwegen geprojecteerd in aansluiting met plannen van de naburige gemeenten; een weg van de Slotlaan te Zeist, achter Soesterberg langs het Kamp van Zeist naar Amersfoort; een weg Bilthoven - Soestduinen - Amersfoort, aansluitend op Bilthoven - Utrecht, wat een belangrijke verkorting zal zijn van het traject Amersfoort - Utrecht; en verder een weg van Hilversum - Soestduinen - Amersfoort.

Deze wegen zijn - in overeenstemming met de besluiten van het Wegencongres in 1926 in Den Haag gehouden - geprojecteerd op een breedte van 24 meter.

De weg over de Soestereng, waar reeds een fietspad is aangelegd, is bepaald op een breedte van 14 meter. In de omgeving van Soestduinen zal er gebouwd moeten worden op een minimum afstand van 20 meter, terwijl waar nu een dennenaanplant is, beperkte bebouwing zal toegelaten worden.

Voor bosch en wandelterreinen zijn bestemd 400 H.A. terwijl de gemeente een oppervlakte heeft van 4680 H.A.

Aan de spoorlijn Amersfoort - Amsterdam is tusschen Groote en Kleine Melm een station geprojecteerd. Dit uitbreidingsplan is voor Soest noodzakelijk, aangezien de gemeente zich snel uitbreidt. De bevolking bedroeg 1 januari 1927 12,400 zielen en dit was 5 jaar geleden nog 8000.

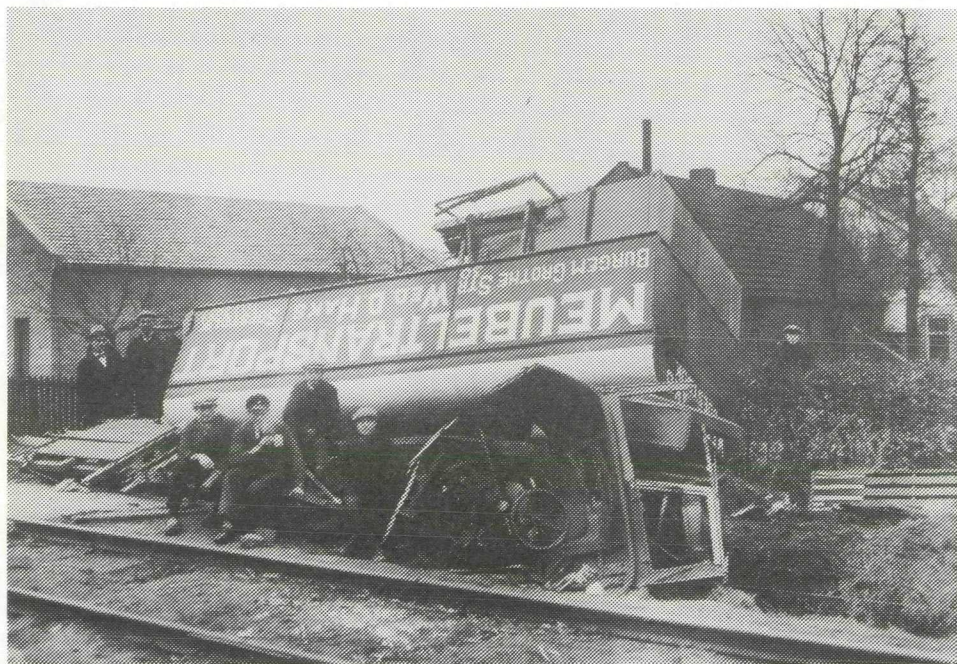
FOTO'S UIT DE OUDE DOOS

Zoals de foto ons laat zien is het wel hard aangekomen. Een vrachtwagen van transportbedrijf Wed. D. Haks onder de trein.

Wanneer was dat? En, waar?

Wie staan er op de foto?

Wie weet hiervan nog iets te vertellen?

De wereld op zijn kop.

